

Za celo leto K 30—
za pol leta « 15—
za četrt leta « 7-50
za 1 mesec « 2-50

Posamezna številka 80 vin.

Uredništvo in upravništvo je v
Ptuju, Slovenski trg 3 (v starem
rotovžu), priliječe, levo.

Rokopisi se ne vrnejo.

PTUJSKI LIST

Politično gospodarski tednik.

Štev. 19

Ptuj, 9. maja 1920

II. letnik

V pojasnilo.

Ptujska mestni sosvet je na tozadevno prošnjo dovolil, da smejo igrati Nemci v gledališču igro „Revček Andrejček“ pod pogojem 1. da pripade ves dobiček mestnim ubogim, 2. kar je razumljivo samo po sebi, da se izvrši vsa prireditve brez najmanjših incidentov. Glasovali so zato vsi slovenski sosvetniki, a pri tem povdarili napram nemškemu sosvetnikom, da bi Nemci preje nam v Avstriji ne samo ne bili dovolili, temveč bi prosilce še kaznovali radi nesramnega nadlegovanja.

Nemški diletanti so baje kljub temu po neki izmed zadnjih gledaliških vaj nekako rogovilili po ulici. G. dr. Senčar je kot mestni gerent uvedel radi tega takoj preiskavo. Ko je dr. Tone zvedel za to rogoviljenje, je takoj interveniral pri imenovanem g. gerentu, da se prepove vprizoritev nemškega „Revčka Andrejčka“, ako se zlorablja naša velikodušnost in dobrosrčnost. G. gerent je obljubil to storiti, ako se izkaže krivda na strani nemških igralcev. Preiskava je še v teku. Dopisniku „Nove pravde“ sporočamo, da je dr. Tone imel pretrpeti kot gimnazijec, visokošolec, koncipijent in odvetnik ne samo politična, temveč tudi sodnijska pregajanja radi dejanj, izhajajočih iz narodnostnega radikalizma. Tudi danes ni manje radikalen. Drugo vprašanje pa je, ako je danes možato, pogumno, ali vsaj potrebno, da se postopa v konkretnih slučajih s tistim radikalizmom kot preje v Avstriji, ko smo se bojevali za svoj obstoj. Mi se strinjamo v tem oziru z oficijelnim

Nov šolski zakon.

Okr. šol. nadzornik Pavel Flerč.

(Nadaljevanje.)

Celotni šolski ustroj pa je bil tak, da krajni šolski ogleda pri šolskem nadzorstvu ni imel nobene moči in da predlog krajnih šolskih svetov ob razpisu služb ni moral biti merodajen. Bile so torej to neke pravice na papirju, ki v resnici niso imele nikake odločilne vrednosti; bile so ustvarjene le zato, da se je tembolj lahko zahtevalo: „Plačaj ti, ki imaš tudi pravice!“

To nenaravno razmerje je bilo največ krivo nasprotstva med šolo in med ljudstvom. Ljudstvo je vedelo, da ima le dolžnost plačevati za šolo, videlo je v tej dragi šoli učitelja in proti temu je obrnilo svojo jezo. Podrl se je šolski plot, potrl se se šipe na šolskih oknih, zob časa je oglodal in okrušil šolsko poslopje: vestni učitelj je silil na popravilo in reklo se je: „Občina, plačaj!“ Občina je slišala le tistega, ki je na to opozarjal, in ker je bilo časih treba šteti za taka popravila težke denarce, so ljudje zabavljali na učitelja. V šoli je bilo treba preskrbeti knjig, zvezkov in drugih potrebščin in zopet se je jeza občine, ki je morala to plačevati, razlila nad učitelja, češ, ako bi njega ne imeli, ne bi bilo treba tega in tega. Nasprotstvo med plačevalci in med šolo je bilo

stališčem JDS, izvajanji dr. Tavčarja in dr. Ravnikarja v „Slovenskem Narodu“, da je Jugoslavija, ki šteje 13 $\frac{1}{2}$ milijona prebivalcev, toliko močna država, da se sme brezdvomno lojalnim državljanom dovoliti nedolžno zabavo v prid ubogim v drugem jeziku. V tem trenutku, ko se pokaže senca nelojalnosti v kateremkoli oziru, se seveda mora nategniti vajeti v interesu naroda in države. Res je, da priporočamo nemškemu sodržavljanom, da se pridružijo katerikoli izmed lojalnih obstoječih jugoslovenskih strank. Iz tega stališča bi bilo silno priporočljivo, če bi narodno socialna zveza absorbirala ne samo vse železničarje, ampak tudi vse komuniste sploh, ker bi se s tem odvrnile od države take nevarne krize, kot je bila poslednja. Mi smo tudi izrecno na stališču, da Nemci kot taki ne smejo tvoriti nikake politične samostojne jednote, temveč se morejo in smejo le pridružiti v zgorajšnjem smislu v katerikoli izmed obstoječih jugoslovenskih strank. Iz tega stališča, ki prezira malenkostna sovraštva ter ima pred sabo višje politične cilje, izhaja, da drugorodnih sodržavljanov ni za vsako ceno preganjati.

Vprašanje, če bo dr. Tone županoval, v to stvarno razmotrivanje sploh ne spada.

Sicer bi pa zato bilo pred vsem neobhodno potrebno, da bi hotel on sam sploh kandidirati.

Iz seje mestnega sosveta

Iz seje mestnega sosveta, katera se je vršila dne 26. aprila t. l. na mestnem magistratu v Ptuju.

vedno večje, trpela pa je šola, ki bi morala roditi blagoslov, a je rodila sovraštvo. To nenaravno razmerje, ki je na škodo šoli in njenemu delu, mora novi šolski zakon odstraniti. V njem mora biti točno določeno, da mora za vse narodno šolstvo v vsakem oziru skrbeti država, da mora iz davkov, iz katerih vzdržuje vse svoje naprave, vojaštvo, urade i. dr., vzdrževati v vsakem oziru tudi šolstvo. Državna skrb mora biti zidanje in popraviljanje šolskih poslopij, pripraviljanje šolskih potrebščin v zadostni izmeri za vse otroke, plačevanje učiteljstva in vse drugo. Kdor si lasti pravico, mora prevzeti tudi vse dolžnosti — to mora biti naša zahteva za šolski zakon.

III.

Ko smo tako določili, kdo naj skrbi za šolo, lahko razmotrivamo, kakšna naj bo šola, da bo ustrezala narodnim in državnim zahtevam in našim potrebam. To vprašanje bo reševalo narodno predstavništvo, kadar bo razpravljalo o šolskem zakonu in ga ustvarjalo. Naša naloga pa je že danes, da povemo temu predstavništvu, kakšno šolo si želimo in kakšna načela naj se upoštevajo pri sestavi novega zakona. O današnji šoli se toži, da preveč iz vsega uči, a mladega človeka premalo pripravi za praktično življenje. Tisti, ki živimo in delamo v šoli po sedanjih predpisih, vemo najbolje, da je ta očitek napram šoli res utemeljen. Naša ljudska šola je namreč urejena tako, da daje

Mestni sosvet je podaljšal uradniški menzi najemniški rok do 1. oktobra t. l. in je sklenil, da je vsako nadaljnje podaljšanje izključeno vsled velike stanovanjske bede.

Sosvetnik Alojzij Brenčič je vsled boleznih izstopil iz mestnega sosveta.

Vladni komisar je poročal, da se je mestni magistrat obrnil na deželno vlado, odnosno na dravsko divizijsko oblast glede oddaje barak za vporabo stanovanj in da je ostalo posredovanje brez uspeha, ker je dravska divizijska oblast odgovorila, da se je treba v tej zadevi obrniti na vojno ministrstvo.

Mestni sosvet je sklenil, da naj se vsacega kadilca, ki bi pušil v gledaliških prostorih bodisi na hodniku ali gardarobi, prijavi policijski oblasti, katera bode vsak tak prestopek najstrožje kaznovala.

Na dnevnem redu so bile tudi prošnje Franca Sužnika glede izvrševanja trgovine z deželnimi pridelki, Franca Brezovnika glede izvrševanja trgovine z mešanim blagom in deželnimi pridelki in Josipa Mordeja za izvrševanje trgovske agenture. Glede krajevne potrebe se je izrazil samo za Franca Brezovnika in ostali dve prošnji je odklonil.

V smislu prošnje stanovanjske komisije se je kreirala komisija za varstvo najemnikov v smislu § 12 naredbe ministrstva za pravosodje in socialno skrbstvo z dne 20. januarja 1918, štev. 21 drž. zak. V to komisijo so se volili sledeči gg. Predsednik okrajni sodnik in sodni predstojnik Dr. Anton Stuhec in člana davčni upravitelj Zorman in sosvetnik Steudte. Namestniki: namestnik predsednika Dr. Mile Jenko, sodnik v Ptuju in namestnik članov Jakob Arnuš, davčni upravitelj in učitelj Kajnih.

učencem od vsega nekaj, a od vsega premalo; to pa najbolj zato, ker 1. namesto za življenje, nekako pripravljajo vse otroke za višje šole in daje tako le širok temelj za nadaljno izobrazbo, 2. pa se konča njeno delo ravno v tistem hipu, ko bi bil otrok najsposobnejši za sprejemanje razširjene, praktične izobrazbe. Današnji šoli tedaj očitamo: 1. da ima premalo lastnega namena, 2. da se njeno delo prezgodaj zaključuje. Dolžnost šole napram narodu, kateremu je namenjena, pa bodi: da potom vzgoje, pouka in dela razvija otrokove duševne in telesne sile ter ga usposobi, da se na podlagi te pridobljene izobrazbe kot koristen narodov ud lahko udeležuje gospodarskega in prosvetnega narodnega delovanja. To se pravi: Šola mora 1. dati otroku dovolj znanja, da razumeva življenje in njegove potrebe, 2. ga mora navaditi, da zna to znanje uporabljati, 3. ga mora vzgojiti tako, da bo svoje znanje uporabljal narodu v korist. Kakšno naj bo to znanje, ne bo pripovedoval zakon; to bodo določili pozneje oni, ki naj jim šola služi, v prvi vrsti pa gospodarske in prosvetne zveze v narodu samem. Kako se naj ta obseg znanja podaja, je stvar notranje šolske ureditve, ki ji zakon in naredbe določajo smernice, kažipote; in prav tako spada v notranjo ureditev tretje vprašanje, vprašanje vzgoje. V smernicah, v kažipotih pa mora biti povedano in določeno, da se šolsko znanje podaja z vzgojo, s poukom in z delom.

(Konec sledi.)

Gospodarstvo.

Zveza kmetijskih podružnic za ptujski okraj pričakuje še od Slovenske kmetijske družbe v Ljubljani pol vagona galice. Vsi dotičniki, ki galice nimajo in je niso nikjer naročili, naj se zglasijo po 14 dneh na okrajnem zastopu pri zvezinem tajniku, da se jim ta galica dodeli, ako bo iz Ljubljane doposlana. Bila bi že tukaj, če bi ne bilo železniškega štrajka, sedaj pa je treba še čakati.

V četrtek, dne 27. majnika ob 8 uri zjutraj (po novem času) se vrši v Ptuj na sejmišču licencovanje in premiranje plemenskih bikov in bičkov od 6 mesecev starosti. Določene so visoke premije petih vrst. Plačajo se potni stroški. Kmetovalci — bikorejci, pripravite se že sedaj in priženite na dan premiranja, ki se še posebej razglasi, mnogo in lepih bikov plemenjakov na licencovanje in premiranje, ker je določeno mnogo premij.

Dopisi.

Vzroki železničarske stavke. Zanesljivega vzroka ni mogoče izvedeti, ker se voditelji izogibljejo odkritega razgovora z ljudmi, ki niso socijalni demokrati ali komunisti. Poročamo torej le toliko, kolikor smo izvedeli. Lani v jeseni je ministrstvo železnic z zastopniki socijalnih demokratov sklenilo pogodbo glede mezd in draginjskih doklad, ter glede delovnega časa. Za navadne delavce, ki se niso nič posebnega učili, je najnižja dnevna mezda 8.40 K v 1. letu, ki polagoma raste in v 29. letu doseže višino 22.40 K. K temu pride draginjska doklada dnevno 28 K za delavca samega in 2.80 za vsakega rodbinskega člana. Takozvani kvalificirani delavci, ki so se izučili kakšne obrti, vlakovodje itd., imajo v 1. letu dnevno mezdo 16.80 K in dosežejo po letih najvišjo mezdo 36.40 K na dan. Draginjska doklada je 33.60 za uslužbenca in 2.80 K za vsakega rodbinskega člana. Te plače so bile določene za 8-urni delavnik. Za vsako naduro (kar se dela več ko 8 ur na dan) se plača dvakrat toliko, kakor pride na eno uro 8-urnega delavnika; pri tem pa se všteje tudi draginjska doklada. Vlada se očitno ni zavedala dalekosežnosti teh določb. Dogodili so se neverjetni slučaji. N. pr. na tukajšnji postaji sta dva železničarja, ki snažita lokomotive in vozita pepel proč, če vlak stoji v postaji. Menjavata se v službi tako, da ima vsak 24 ur službo, potem pa je 24 ur prost, to dá na teden 84 ur službe. Ker pa je tedenski delovni čas 48 ur, ostane še 36 nadur, ki se plačajo tako, kakor 72 navadnih ur, torej dobi delavec vsak teden plačo in draginjsko doklado za 15 dni. Tako je ta delavec za mesec marec dobil okoli 3600 K. Za uradnike pa nadure ne veljajo in tako je n. pr. postajenačelnik dobil okoli 2000 K in najvišji med ptujskimi državnimi uradniki dobi z vsemi draginjskimi dokladami skupaj okoli 2600 K mesečno, a je moral do 28. leta študirati. Pri tem pa se mora vpoštovati, da železničarji dobivajo premog, sladkor, moko itd. iz svoje aprovizacije po znižanih cenah. Da bo stvar še bolj razumljiva, se mora vedeti, da zgoraj omenjeni čistilec lokomotiv ima v 24 urah službe pravega dela kake četrt ure pri vsakem vlaku, v celem dnevu pri 4 vlakih torej približno 1 uro. Sedanje ministrstvo je razveljavilo jesensko pogodbo in zato je baje izbruhnila železničarska stavka. Domneva pa se tudi, da so komunisti hoteli vpeljati vlado delavskih svetov po ruskem vzorcu. Prebivalstvo pa si naj samo napravi sodbo o upravičenosti železničarske stavke.

Stavka dela draginjo. To se razume samo po sebi. Če preneha dovoz blaga, se zmanjšajo zaloge in cene poskočijo. Z zastajanjem se blago pekvari in nastanejo stroški: cene rastejo. Poglejmo samo, koliko kmetie s Ptujскеga polja se vsak teden vozi z živili

v Maribor. Ko je stala železnica, se niso mogle peljati in ta živila niso prišla v Maribor. Škoda ima kmet, ki ne more prodati svojega pridelka, še večjo škodo pa trpi konsument v mestu. V Zagrebu je cena obedu, ki je pred stavko stal 25 K, takoj poskočila na 40—50 K! Na stotine ubogih ljudi se je gnetlo na kolodvorih, a se niso mogli odpeljati, toda stavkujočih ne gane beda revnih. Bogatašem in verižnikom seveda niso napekli, ti so plačali težke tisočake in se odpeljali z vozovi in avtomobili. Stroške bodo že zaračunali pri cenah svojih trgovskih predmetov.

Mladi verižniki. Prijatelj nošega lista nam piše: Pred nekaj dnevi sem slišal v neki ptujski gostilni razgovor treh mladih verižnikov. Govorili so nemški in so bili najbrže trgovski pomočniki. Prvi pravi, da ima kos „druka“, kakih 40 m in vpraša svoja tovariša, kje bi se to najlažje prodalo. Drugi pravi, da v Halozah, ter pristavi, da ima razne trake, katere hoče prodati na Spodnjem Ptujskem polju, tretji pa ima svilo, za katero so baje najboljši odjemalci v Slov. Goricah. Od kod so imeli ti trije blago? Ali je nedeljski počitek v trgovinah za to, da pomočniki lahko verižijo po kmetih? — K temu dodajemo: Prvič svarimo prebivalstvo, da ne kupuje blaga od neopravičenih prekupecev, četudi je navidezno dober kup. Ako je blago pravilno pridobljeno, ne more biti znatno ceneje nego v trgovini; ako je ukradeno, je kupec v nevarnosti, da ga mora brez odškodnine vrniti, če se pride tatvini na sled. S takšnim kupovanjem pod roko se draginja samo poviša: kajti trgovec, kateremu je bilo blago ukradeno, mora drugo blago dražje prodajati, da popravi izgubo. Nevarnost za kupca, da bo ogoljufan, je pri takem neopravičenem prodajalcu veliko večja, ker trgovec po poklicu mora strankam kolikor mogoče dobro postreči že zaradi dobrega glasu svoje trgovine, da ljudje zopet pridejo. Drugič pa pozivamo gospoda, ki je slišal ta razgovor, da dotične tiče prijavi policiji, ako jih pozna. Mi prinašamo notico kot znamenje sedanjega časa, vemo pa, da takšne notice brez imen nič ne zaležejo. Uspeh bo le, ako se vsak slučaj prijavi policiji ali žendarmeriji, ako vsi podpiramo oblasti v izsledovanju verižnikov.

Srbi odidejo, Nemci pridejo nazaj. Tako sta se razgovarjali v nedeljo na trgu dve ženski. Pristopil sem k njima in ju pomiril, da so to samo pobožne želje nemškutarjev, ki pa se ne bodo vresničile. Ena ženka je potem pripovedovala, da so ljudje govorili, da je dr. Korošec mrtev, da v 3 dneh Srbi odidejo in Nemci pridejo nazaj. Pridjala je: Čim manj kdo zna nemški, tembolj se poteguje za nemščino. Vprašala je, če so res železničarji zmagali s stavko. Tudi v tem oziru sem ji pojasnil, da nikdo ni zmagal. Voditelje so zaprli, drugi pa so se prstovoljno vrnili na delo. Po teh govoricah se vidi, kakšen uspeh so nekateri krogi pričakovali od komunističnega gibanja in železničarske stavke: Povrnitev nemške vlade.

Mestna godbena šola v Ptujju priredi koncert tega ali pa začetkom prihodnjega meseca velik koncert. Na sporedu bodo točke za otroški zbor, za moški in ženski zbor, klavirske in orkestralne točke, ter mešan zbor s spremljevanjem orkestra. Vsi dosednji p. n. sodelujoči se prosijo, da se marljivo vdeležujejo vseh vaj in pomagajo k dosegi kulturnega vspeha.

Vandalizem: V Ptujju obstoja neka družbica iz mladih nemčurskih frkolinov in gosk, ki menda nimajo družega dela, nego, da hodijo zvečer v mestni park prevračati stole in trgati cvetlice in kakor tudi uničevati javne nasade. Mislim, da bi bilo vsekakor potrebno, da bi se policija za to nekoliko pobrigala in dala tej družbici v slučaju nadaljevanja takega in enacega dela primeren, a vsekakor eksemplaričen pouk.

Dekliška meščanska šola priredi dne 13. in 16. majnika ob 17. uri v mestnem gledališču „Majniški raj“ s sledečim vsporedom: 1. Raj z loki. 2. Majniški raj (alegorična spevoigra z raji. 4. Slika Majniški večer. Cena sedežem: Lože v pritličju 60 K, lože v I.

Pogorelcem v Skorbi je dovolil mestni svet iste ugodnosti kakor svoječasnno pogorelcem v Novi vasi pri Sv. Marku, to je pol žagarine, polovico delavnih stroškov v mizarini in prosto mostnino.

Predsednik gospodarskega odseka Dr. Gosak je poročal pri seji, da je konferiral pri tuk. trgovcih, pekih, mesarjih itd. glede ustanovitve skupne aprovizacijske družbe, da se na ta način odpomore rastoči draginji. Ker pa ni gotovine, se mora ta naloga rešiti na drugačen način.

Nadalje se je sklenilo, da se bode prodal šivalni stroj, ki se nahaja v pralnici, na javni dražbi na glavnem trgu z vzklicno ceno 300 K. Javna dražba se bode pravočasno po običajnem potu razglasila.

Gospodarski odsek je izdelal projekt glede zvišanja plač tuk. delavcem, na podlagi katerega se je zvišala vsem delavcem v smislu spomenice delavcev.

Poročevalec Dr. Gosak poroča, da dobi mestna občina ptujska 2.000.000 K kontokorentni kredit v aprovizacijske svrhe. Zaprošiti treba je še dovoljenje ozir. za odobritev tega posojila pri deželni vladi v Ljubljani.

Z ozirom na velik obisk kopaljšča v letni sezoni se je sklenilo, da se postavi v kopaljšču še nekaj novih kabin.

Mestni svet je sklenil, da se naroči vsem hišnim posestnikom, da imajo isti dati čistiti izpred svojih hiš vsako soboto in vsak dan pred praznikom do polovice ceste. To je strogo nadzirati, ali bodo hišni posestniki to izvrševali.

Ker se vrši v kratkem času v tuk. mestu premovanje plemenske živine, se je nakazalo v to svrhu 100 K kot prispevek k nagradam.

Personalne zadeve:

Mestnemu stavbeniku Antonu Treo se dovoljuje sodelovanje pri prvi jugoslovanski stavbinski družbi v Ptujju, v kolikor dopuščajo službene razmere.

Skladiščniku Štefanu Rodošku se prizna za razne stranske posle renumeracija 260 K mesečno.

Konjederu Winklerju se prizna nagrada po 80 K.

Seja se je zaključila ob 20. uri.

Iz seje mestnega šolskega sveta

dne 24. aprila 1920.

Otroški vrtec zanaprej ne spada več pod mestni šolski svet, imenuje se „Dečja stanica“ in je podrejen neposredno oblastnemu uradu zaščite dece v Ljubljani. Glede nemške ljudske šole se sklene, da se pusti po razmerju števila otrok. Med slučajnostmi se je razpravljalo o neopravičenih šolskih zamudah; redki slučaji so posledica obupnih rodbinskih razmer. Takšni otroci se naj sodnijsko odvezamejo starišem in spravijo v dobre roke, dokler še niso popolnoma pokvarjeni. Nujno potrebno je, da se na mestnih šolahuredi razdelitev juhe za revne otroke. To bo privabilo tudi zanikernejše otroke v šolo. Pričakujemo, da se bodo ptujске dame zavzele za to stvar. Veliko skrb delajo mestni občini šolski prostori. V prihodnjem šolskem letu bomo imeli dve šoli več, kakor jih je bilo pred vojno: novo deško meščansko in nemško ljudsko šolo. Razen tega je naval v gimnazijo tolik, da je sedanje poslopje premajhno, ker ima samo 8 razrednih sob, gimnazija pa ima že letos 9 razredov in prihodnje šolsko leto jih je pričakovati 10. Vprašanje prostorov za vse šole v Ptujju je takoj ugodno rešeno, če vojaštvo občini prepusti mestno vojašnico za gradom. Poveljstvo ptujске posadke je izjavilo, da mestne vojašnice ne potrebuje. Posredovalo se je pri komandi Dravske divizije v Ljubljani, ki pa nam je naznanila, da v teh vprašanjih odločuje vojno ministrstvo v Beogradu. Sklene se, da se storijo potrebni koraki v Beogradu; priporoča se tudi sklicanje javne skupščine, ki naj vladi jasno pokaže tozadevno željo prebivalstva.